

Fatmanur **Altun**

fatmanuraltun@gmail.com

EVET, MUHTEMELEN ARTIK BİLDİĞİMİZ DÜNYANIN SONUNA GELDİK. HER ŞEY DEĞİŞECEK GİBİ GÖRÜNÜYOR AMA YAVAŞ YAVAŞ. BİZLER EVLERİMİZDE, KARANTİNA GÜNLERİNİ SAYARKEN, DIŞ DÜNYADA ZATEN PEK ÇOK DEVRİMSSEL DEĞİŞİM YAŞANDI. ÇEVİRİMİÇİ EĞİTİM, ÇALIŞMA, ALIŞVERİŞ, İLİŞKİLER, KISACA ÇEVİRİMİÇİ YAŞAM DÜNYA ÖLÇEĞİNDE TEST EDİLDİ.

POST-COVID DÜNYADA HAKİKATI ARAMAK

Dünya yeni oluşların, yok oluşların, değişimin ve dönüşümün günlük, anlık olarak yaşandığı bir sahne. Tarih de bu devrim içinde akıyor ve insanlığı her gün yeni bir sinema ile karşı karşıya bırakıyor. İkinci bin yılın başlangıcından itibaren sıklaştığı izlenimi uyandıran bu sinemalar içinde Covid-19 adıyla anılan hastalığın çok özel bir yeri olacak. Zira pek çok yönüyle "tarihte ilk kez" mantrası ile anılan olayları

bu hastalık nedeniyle, sıkışmış bir zaman dilimi içinde tecrübe etmek zorunda kalıyoruz. Tarihte ilk kez bütün dünya olarak aynı anda evlerimize çekiliyoruz, ekonomileri kapatıyoruz, bütün uçuşları durduruyoruz, insan hareketliliğini küresel çapta durduruyoruz, toplu ibadetleri, etkinlikleri, spor olaylarını her yerde iptal ediyoruz, aynı anda hepimiz hastalık, ölüm ve yaşam kavramları üzerine düşünüyoruz. Tarihte ilk kez bütün bunları bir büyük insanlık ailesi olarak toplu şekilde tecrübe ediyoruz.

Bu hastalık hepimizi evlerimize çekilmeye, ekonomilerimizi kapatmaya, bizi meşgul eden her şeyden uzaklaşmaya zorlarken, şişeye hapsedilmiş bir cin muamelesi yaptığımız düşünce melekesini de yavaş yavaş hayatlarımızın merkezine getirmeye başladı. Çoğunlukla gündelik yaşantının yoğun koşturmacası ve özellikle kent yaşamının gürültüsü içinde susturduğumuz sesler zihnimizi giderek artan oranda işgal ediyorlar. Pek çok başlık birbiri ardına sükün ediyor. Yaşadığımız evlerin mimari imkanlarını, yaşam biçimimizi, ev/yuva kavramlarını, içimizdeki eve hasretimizi, çalışma biçimlerimizi, iş yaşantısının sunduğu ve neredeyse görünmez halde süregiden eşitsizlikleri, kitlesel eğitimin mahiyetini ve daha pek çok şeyi düşünüyoruz. Hepimizde yeni bir çağın eşliğinde olduğumuz hissini uyandıran; tam da bu yeni farkındalıklarımız ve o farkındalıkları elde etmek üzere kullandığımız zihinsel ve duygusal enerji.

Yeni Bir Çağ Başlayacak mı?

Evet, muhtemelen artık bildiğimiz dünyanın sonuna geldik. Her şey değişecek gibi görünüyor ama yavaş yavaş. Bizler evlerimizde, karantina günlerini sayarken, dış dünyada zaten pek çok devrimsel değişim yaşandı. Çevrimiçi eğitim, çalışma, alışveriş, ilişkiler, kısaca çevrimiçi yaşam dünya ölçeğinde test edildi. Uzun zamandır büyük insanlık ailesi olarak direndiğimiz bu geçişe, olağanüstü şartlarda, hepimiz ayak uydurduk. Daha önce adını bile duymadığımız nice programlar üzerinden götürüyoruz yaşantılarımızı. Bir alan temizliği yapıldığı ve insanlık ailesinin zihnine artık her şeyin çevrimiçi olabileceğine dair bir inancın yerleştirildiğine şüphe yok. Bu noktadan sonra nelerin çevrimiçi devam edip nelerin devam etmeyeceği, sisteme dair yapılan iyileştirme çalışmaları ile belirlenecek. Büyük kitleler olarak biz sadece hazır bulunurluk durumu artmış olan zihinlerimizle sürece uyum sağlayacağız.

Daha İyi Bir Dünya mı Geliyor?

Bu noktada her şeyin daha iyi, daha eşit, daha demokratik olacağına dair güzellmeler de artan oranda işitmeye başladık. Bu güzellmelerin sayısı da yoğunluğu da muhtemelen artacak. Peki her şey gerçekten güzel olacak mı?

Eğer hakikatle ilişkimizi düzenleme zahmetine katlanmayı reddedersek başlayan çağ sadece eskisinden daha kötü olacak. Şöyle ki; içinde yaşadığımız dünya cari ekonomik faaliyetin aşırılığı ve sınır bilmez doğası nedeniyle sürdürülebilir olmaktan çıkmış bir dünya. Bütün okyanuslar, denizler, nehirler, göller ve hatta yer altı suları ekonomik faaliyetin mütecaviz karakteri tarafından esir alınmış ve kirlenmiş durumda. Her şeyin devri daim içinde birbirini etkilediği tabiiatta, balıkların yedikleri plastikler, anne sütüne dahi geçebilen mikro plastikler olarak yeniden ortaya çıkıyorlar. En temiz, en

katkısız yiyeceklere layık olduğuna inandığımız bebeklerimizi toprağa ve suya karıştırdığımız kanserojen plastiklerle besliyoruz. Toprak hızla kirleniyor. Gıdamız için bütünüyle toprağa bağımlı olduğumuz düşünüldüğünde kıyametvari bir geleceğin bizi beklediğini görmemek mümkün değil. Tohumlar yavaş yavaş yok oluyor, bazı ellerde toplanıyor ve sıradan bir insanın bir meyveden yahut sebzededen elde ettiği tohumla yeni bir ürün elde etmesini engelleyen genetik müdahaleler yani tohum kısırlaştırma uygulamaları yaygınlaşıyor. Tohumların kısırlaştırılması, her ihtiyaç sahibinin, gıdası için toprağın bağrına dönmesini mümkün kılan tarım imkanının insanlığın ortak hazinesinden çalınması demek. Bu bile başlı başına karanlık bir geleceği işaretliyor. Öte yandan gelişmiş laboratuvarlarda hayvanların, bitkilerin ve insanların genetik yapılarına müdahale eden, onları askeri amaçlar için suistimal eden deneyler ve çalışmalar son hızla devam ediyor. Biyolojik silahları mümkün kılan çalışmalar hiçbir gerçekçi yaptırımla karşılaşmadan devam ediyor. Bugün yaşadığımız Covid-19 salgınının bir biyolojik silah olma ihtimali en yüksek perdelere ifade ediliyor. Bu tartışmanın bu kadar yüksek perdeden yapılıyor olması, Covid-19 değilse bile benzeri bir biyolojik saldırı kapasitesinin yeryüzünde mevcut olduğunun bilinmesinden kaynaklanıyor. Biyolojik silah tartışmasına ek olarak ilaç şirketlerinin hastalıkların ortaya çıkmasındaki rolleri, sağlık sektörünün hastalıkları ve hastaları daha yüksek kar için nasıl sömürdükleri türünden travmatik tartışmaların zemini genişledikçe genişliyor.

Tüm bunlar olurken iklim değişikliği son hızla devam ediyor. Birileri yaşanabilir, yeni bir gezegen bulabilmek umuduyla dünyadan kazandıklarını uzayın derinliklerindeki sonu gelmez araştırmalara yatırırken, insanlığın milyonlarca yıl yaşındaki evi can çekiyor.

Yeni risklerden biri de, kamusal alanla özel alan arasındaki ayırımı çalışanlar aleyhine silikleşme ihtimali. Bu silikleşme sonucunda “evden çalışma” değil evin, iş yerine dönüşmesi süreci yaşanacak gibi görünüyor. Her an çalışabilir ve iş çıkarabilir ortamda bulunduğu bilinen çalışanı, patronların rahat bırakma ihtimali çok düşük.

Süreci geriye döndürmek üzere atılan adımlar bile politik silahlara dönüştürülüp Türkiye gibi iklim değişikliğinde neredeyse hiçbir olumsuz etkisi olmayan ülkelerin cezalandırılması umuduyla araçsallaştırılıyor. Sonuç olarak iklim değişikliğini durduracak gerçek ve işe yarar adımların atılması asla mümkün olmuyor. Bütün bunlar olurken yeryüzünde insanlık tarihinin en adaletsiz gelir dağılımı karşısında hiçbir sesin soluğun çıkmadığı, çıkan seslerin büyük bir şiddetle bastırıldığı görülüyor. Dünya üzerindeki servetin yüzde 99'unu yüzde 1'in payına verirken, yüzde 99'u yüzde 1'lik gelirle yaşamaya mahkum eden ve bunun sürdürülebilir olmasını temin etmek için yeryüzünde nüfusun azalması gerektiğini iddia edenler ise tam anlamıyla pastanın üzerindeki çilek gibiler. Wall Street'i işgal Et hareketinin çok sert polisye tedbirlerle ortadan kaldırılması, G-7 zirvelerinde yapılan eylemlerin yine vahşi görüntülerle bastırılması, sömürü amaçlı işgal girişimlerinin hedef ülkeye demokrasi, insan hakları götürme gibi paketler içinde kalabalık kitlelere rahatlıkla pazarlanması insanlık için iç açıcı bir geleceğe işaret etmiyor. Ve

Bir kanaatimiz varsa bu kanaate nasıl ulaştığımızın da farkında olmalı, kaynaklarımızı sık sık sorgulamalıyız. Kulaktan dolma, teyit edilemeyen bilgileri heybemizden derhal çıkarmalı, doğru düşünmenin ve doğru bilgiye ulaşmanın yollarını öğrenmeli, siyasetle gerçek manada mutlaka ilgilenmeliyiz.

bütün bunlara rağmen değişen hiçbir şey olmuyor.

Neredeyiz?

İnsanlık olarak evlerimize çekilmiş, bu iğne deliğinden geçmeye çalışırken hayatlarımızda da bir şeylerin değişmeye başladığını hissediyoruz. Evde kalanların sağlığı ve güvenliği için ekstra önlemler almak ve büyük kaygılar yüklenmek durumunda kalarak dışarıda çalışmaya devam edenlerin durumu iş yaşantısının şu an için en büyük eşitsizliği. Evden eğitim ve evden çalışma pratiklerinin başlarda çok kolaylaştırıcı bulduğumuz yönleri hızla birer yüke dönüşmeye başladı. Toplantıların artık hemen hemen hiçbir şeye mal olmaması nedeniyle sayılarında ve uzunluklarında ciddi bir artış yaşanıyor. Evinde hiçbir sorumluluğu olmayanlarla evi de sırtlarında taşıyarak iş yaşamına katılmaya çalışanlar arasındaki eşitsizlik de giderek uçuruma dönüşüyor. Daha da riskli olanı kamusal alanla özel alan arasındaki ayrımın çalışanlar aleyhine silikleşme ihtimali. Bu silikleşme sonucunda "evden çalışma" değil evin, iş yerine dönüşmesi süreci yaşanacak gibi görünüyor. Her an çalışabilir ve iş çıkarabilir bir ortamda bulunduğu bilinen bir çalışanın, patronlar tarafından rahat bırakılma ihtimali son derece düşük. Bununla birlikte evden yürütülen çevrimiçi toplantıların doğası da, en azından şimdilik, "ofis-teymiş gibi" davranma üzerine kurulu. Bu da hem çalışanın hem de evin diğer fertlerinin alanını son derece kısıtlayan ve ev alanını da çalışma ortamlarına feda eden bir düzenek. Bu düzenek zaten küçük ve sıkıştırılmış mekanlara hapsedilmiş ev hayatımızın, iş yerinin bir parçası haline gelmesiyle, çocukların çocuk kalabilecekleri son mekanın da ortadan kalkması anlamına geliyor. Ayrıca dışarıda çalışmayan kadınların, evden çalışan aile bireylerinin, iş yaşamlarındaki konforlarından da sorumlu hale gelmesi gibi güçlü bir ihtimali barındırıyor. Bu ve çevrimiçi diğer düzeneklerin uzun dönemde ne

tür sömürü mekanizmaları yaratacağını göreceğiz.

Ne Yapmalıyız?

Ayak seslerini işittiğimiz bu yeni dönemin eskisinden daha kötü olmaması için şimdilik hiçbir neden görünmüyor. Global olarak kriz noktasına gelmiş eşitsizliklerin, sömürünün, savaşların, işgallerin, katliamların, sistematik baskıların, soykırımların, ayrımcılığın, İslamofobinin, doğa kırımının son bulacağına ve yeni bir toplumsal sözleşme imzalanacağına dair hiçbir gösterge mevcut değil. Bütün bunlara ve muhtemel yeni sömürü düzeneklerinin test ediliyor oluşuna rağmen güzel günlere dair şarkılar dinlemeye başlamamız hiç de hayra alamet değil.

Bu şarkılar eşliğinde hipnotize edilip insanlığımızdan daha fazla kaybetmemek için başarmamız gereken en önemli ödev ise haki-katle sağlıklı bir ilişki kurmak. Bizi rahatsız etse, tadımızı kaçırsa bile etrafımızda olan biteni anlamaya çalışmalıyız. Bunu yaparken bilgimizin kaynağının sosyal medya olmadığından, bilgi kaynaklarımızın çeşitli ve zengin olduğundan emin olmalıyız. Bir kanaatimiz varsa bu kanaate nasıl ulaştığımızın da farkında olmalı, kaynaklarımızı sık sık sorgulamalıyız. Kulaktan dolma, teyit edilemeyen bilgileri heybemizden derhal çıkarmalı, doğru düşünmenin ve doğru bilgiye ulaşmanın yollarını öğrenmeli, siyasetle gerçek manada mutlaka ilgilenmeliyiz. Bilgimiz olmayan bir konuda fikir sahibi olmaktan Covid-19'dan kaçır gibi kaçmalı, fikir sahibi olmadığımız bir konuda asla karar verici olmamaya ve vebal kavramını hayatımıza sokmaya hazır olmalıyız.

Fırsatlar kadar tehditleri de göremezsek hayatımızdaki her şey yavaş yavaş fakat istikrarlı bir biçimde daha kötüye gidecek. Bir kazanın içine atılmış ve yavaş yavaş haşlanan kurbağalar gibi olmak yerine zihin konforumuzu feda ederek işe başlayabiliriz. Çünkü daha iyi bir dünyanın yolu hakikatten geçiyor. **K**